

עין משפט
גזר מצוה

צַוּת א מיי' פ"ב מהלכות תשובה הלהט ט טוש"ע אור"ח קי' מרו סעיף א':
ק ב מיי' שם הלהט ז טוש"ע אור"ח קי' מרו סעיף א':
קא ג ד מיי' שם:
קב ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף א בצה"ה:
קג ו מיי' שם הלהט ט טוש"ע שם סעיף ג בצה"ה:
קד ז מיי' פ"א מהלכות תפלה הלכה ח ופ"ב הלהט ז טור אור"ח מפ"י מריט עד ס' מרכ"ד:
קה ח (מיי' פ"א שם טוש"ע אור"ח קי' מרכד סעיף א):

ק ט מיי' פ"א מהלכות תפלה הל' ו ופ"ג הל' ו ופ"ט הלהט ט סגנו עש"י טור אור"ח סימן רלו רלו רלו:

סמל של מוסף רש"י

מוסף רש"י

כל המעביר על מדותיו. שאלי מוקדק מלמד מזה לתערים אותו ומנה מדותיו והולך לו, כמו (לעיל ג.) אין מעבירין על המלז, (עובדין קד:) אין מעבירין על האוכלין, מניח והולך לו (ר"ה יז.). מעבירין לו על כל פשעיו. אין מנה הדין מוקדקת לחיובין אלא ממנה והולכת (שם). איני שם סעיף ג בצה"ה:
קד ז מיי' פ"א מהלכות תפלה הל' ו ופ"ג הל' ו ופ"ט הלהט ט סגנו עש"י טור אור"ח סימן רלו רלו רלו:

סמל של מוסף רש"י

רבינו חננאל

ר' חנינא איקפד עליה דרב משום דאמר קמיה דרבי כד על ר' חנינא כמה נהדר וניזיל. ואול רב לגבי דרב חנינא ייב פעלי יומי דכבודי ולא איפסיק ליה. והכי עבד רב הכי, והאמר ר' יוסי בר חנינא אל המבקש מוט מחבירו אל יבקש ויתר מגי' פעמים. ושמעני חננאל אדם עם דבורי, אבל תלמיד בהדיה רב שאני. כלומר, ר' חנינא רבו של רב הוה. ור' חנינא הכי עבדי הכי לית ליה הא (דרבא) [דרבא] דאמר כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו. וא' [מרין] ר' חנינא חזא לחלמא דקופיה לרב ואמר אידחיה לבבל דליגמור אורייתא תוש. ת"ד מצות וידוי ערב יום הכפורים עם חשיכה, אבל אמרו חכמים מתודה אדם קודם שיאכל וישתה שם חטוף דעתו עליו בסעודה, ואצ"פ שהתודה קודם אכילה ושתיה יתודה לאחר הסעודה, ואצ"פ שהתודה

ערבית יתודה שחרית, ויתודה במוסף ויתודה בנעילה. והכינ אומרה, יחיד אומרה אחר תפלה ושליח ציבור אומרה באמצע. מאי היא, רב אמר אתה יודע רזי עולם, ושמואל אמר אתה יודע עומקי של לב, ולוי אומר ובתורתך כתוב לאמר, ור' יוחנן אמר רבון כל העולמים, ורב אמר רבו עונותינו מלמנות, ורב המנונא אמר אלהי עד שלא נוצרתי איני כדוי כר. והיינו וירדא [דרבה כוליה שתא, וירדאי דרב המנונא זוטי ביומא דכפורי. אמר מר זוטרא לא אפרן אלא דלא אמר אבל אנתון חטאנו, אבל אמר אנתון חטאנו תוב אינו צריך. אמר בר המדורי הוה קאימנא קמיה דמר שמואל והוה יתיב, כיון שהניח שליח ציבור לאבל אנתון חטאנו קם אכרעיה, אמינא שי"ם עיקר יודוי הדין הוא. תנן התם בשלשה פרקים בשנה הכהנים נושאין את כפיהן ארבע פעמים ביום, בשחרית במוסף ובמנחה ובנעילה, בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים. מאי נעילה, רב אמר צלותא ויתרא, מעין תפלתו של יום. ושמואל אמר מה אנו. ומתבינין לשמואל מיהא דתנאי אור יום הכפורים מתפלל שבע ומתודה וכן שחרית וכן מוסף וכן במנחה וכן בנעילה מתפלל שבע. ומשני שמואל תנאי היא, דתנאי יום הכפורים עם חשיכה מתפלל שבע ומתודה דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים אין זקוק לשבע ואם בא לחתום ביודיו חותם. וקימא לן כותיה דרב דאיתורא היא. ועליא בר רב נחמ קמיה דרבה פתח באהא בחרתנו וסיים כמה אנו ושבחיה. כי האי תנא דאמר אם בא לחתום ביודיו חותם ויחיד אומרה אחר תפלתו. אמר רב תפלה נעילה פוטרת של ערבית לדברי האומר תפלה ערבית חובה, מאי טעמא צלותא ויתרא היא, וכיון דצלי תוב לא צריך לצלוי תפילת ערבית. ומתובנין עליה אור של יום הכפורים מתפלל שבע ומתודה וכן בשחרית וכן במוסף וכן במנחה וכן בנעילה מתפלל שבע ומתודה בערבית מתפלל שבע מעין שמונה עשרה,

פז:

והאמר רב תפלת ערבית רשות. תימה לרז דלאמר תפלת ערבית רשות האמר פרק תפלת השחר (בבבא סד דף כו.) טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שמים ואמר נמי התם כסוף פרק תפלת השחר (שם דף ל:) טעה ולא הזכיר של ראש חודש זלילה אין מחזירין אותו לפי שאין מקדשין את החודש זלילה הא לאו הכי מחזירין ואמאי תיפוק ליה דתפלת ערבית רשות ואומר ר"י נהי דרשות היא אין לזטלה זחנס אס לא מפני שום מנזא עוברת או שרא המייניה דפ"ק דשנת (דף ט:) דלא מטרחינן ליה וכן עלה על מטעו דירושלמי דאין מטרחינן אותו שירד מדע כיון דיעקב אזינו מיקנה לא תיקנה לזטלה ועוד כיון דכנגד אזרים ופדרים היא שמעלן ומקטירן כל הלילה נהי דלא מעכבי כפרה מ"מ מנזא להקטיר תפלת ערבית נמי מנזא ותימה מאי פריך הכא והאמר רב תפלת ערבית רשות והאמרין דחנסן אין לזטלה וי"ל דאין זה זחנס דזליל ויה"כ מנזא לטרות ולהכינ זכרי סעודה דהוי כעין יו"ט דלאמרי' במדרש דצמנאלי ויה"כ צת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך וכמו שפירשנו שאל לזטלה זחנס אפי' למ"ד תפלת ערבית רשות הכי משמע דירושלמי דתפלת השחר דלמ"ד תפלת ערבית חובה אין תפלת נעילה פוטרתה ולמ"ד רשות תפלת נעילה פוטרתה משמע אכל זחנס אין לזטלה ואע"פ שחולק על הש"ס שלנו זזה דבגמרא דין משמע דרז לדברי האומר חובה קאמר אכל למ"ד רשות לא צביא תפלה לפוטרה מ"מ זמה שאנו יכולין להשוותם יש לנו להשוותם (וכה"ג פי' גזי אין מקדשין את החודש זלילה אע"ג דתפלת ערבית רשות כיון דשווייה עליה חובה שפיר דמי ולהכי לריך להווא טעמא דאין מקדשין החודש זלילה ואין נראה לר"י דהאמר בפ"ק דשבת^[א] למ"ד תפלת ערבית רשות ממי שרא המייניה לא מטרחינן ליה הא אי לא שרא המייני' מטרחינן ליה אע"פ שלא התפלל כלל וכי תימא כיון שהתפלל בשאר לילות שויא עליה חובה א"כ אמאי אינטריך לשנויי הכא דרז לדברי האומר חובה קאמר לימא דלפי' לדידיה דס"ל רשות כיון דשויא עליה חובה בשאר לילות חובה היא עילייה ובעיא תפלה למיפטריה על כן נראה דכפרישית:
מתפלל שבע מעין שמונה עשרה ברכות. פירש רש"ס טעמא משום דכיון דאכתי הוא בתענית חסוד כיוה"כ להכי מתפלל שבע ולפי שכבר פנה היום וחול הו להכי מתפלל מעין י"ח: מפני

ומתודה בנעילה מתפלל שבע ומתודה ^(ג) ^(א) ^(כ) תנאי היא א' דתנאי יום הכפורים עם חשיכה מתפלל שבע ומתודה ב' במנחה מתפלל שבע ויובתא עולא בר רב נחית קמיה דרבא פתח באתה בחרתנו וסיים כמה אנו מה חיינו ושבחיה ^(א) רב הונא בריה דרב נתן אמר ויחיד אומרה אחר תפלתו אמר רב תפלת נעילה פוטרת את של ערבית רב למעמיה דאמר צלותא ויתרא היא וכיון דצלי ליה תו לא צריך ומי אמר רב הכי והאמר רב הלכה כדברי האומר תפלת ערבית רשות לדברי האומר חובה קאמר מיתיבי ^(ב) אור יום הכפורים מתפלל שבע ומתודה שבע ומתודה ^(ג) בנעילה מתפלל שבע ומתודה ערבית מתפלל שבע מעין שמונה עשרה רבי חנינא בן גמליאל משום אבותיו מתפלל שמונה עשרה שלימות מפני תפלת ערבית רשות. תימה מה בכן [מ"ן] אין לו לזטלה זחנס כמו שדכתי רגיל לפשע בפ"ק דשנת (ט, ב.) אלא אם כן דוחקתו שום מנזא עוברת או שרא המייניה לאכול דמו לא מטרחינן עליה, מדע שהי יעקב אזינו מקנה, וגם [היא] כנגד הקטרת אזרים ופדרים שכן כל הילה דלאמרין בפרק תפלת השחר (בבבא סד, ב.) וכמו שכן לא מעבדי כפרה [א]יני נמי מנזא בעלגתא יס יב, וא"כ שפיר קאמר הכא דפוטרתא אף לדברי האומר רשות כיון שצריך להתפלל. ואומר רכיעו דהכא נמי אינו צריך להתפלל שהי יס לו לעסוק בתקון לריי סעודה למולאי יום הכפורים שהוא יום טוב דלאמרין במדרש [קרי' ט, ט.] שנת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך. וכמו שפירשנו שאין לו לזטל תפלת ערבית זחנס כן משמע דירושלמי בפרק תפלת השחר [ה"א] דקאמר למ"ד תפלת ערבית חובה אין תפלת נעילה פוטרת אותה למ"ד רשות פוטרת, משמע על זלל כלום לא יפסור, ואפי' שאחול על תלמוד שלנו ככאן, אין לנו להכחישו כמה

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

אסא ר' חייא. וגם הוא היה חפץ לפסוק עמו וחזר שזצילו לראש הפרשה: רב שאני. מחמיר היה לעלמו: **חלמא הוא ליה לרב.** ראה חלוס על רב שמתלואו דדקל והוא סימן נשיאות ראש וגדולה ור' חנינא ראש ישיבה היה כדאמר רבי (בבבא סד דף קג:) בשעת פטירתו חנינא זר חמא יסב זבאש וכשראה חלוס זה על רב דלג למות לפי שאין מלכות נוגעת בחצרתה אמר אדחיה מהכא ויצרח לזבל מפני ושם יהיה ראש ולא נדחין למות שזצילו: **עם חשיכה.** לאחר אכילה משקיבל עליו יוה"כ: **שמא סטרף דעסו.** מחמת שכרות: **דצר קלקלה.** של חטא: **ממעמקי הלז.** תפלה היא: **בסורפך כסוב.** כי ציוס הזה יכפר ט: **רבון העולמים.** כי לא על דקדוקתיו וכו': **בסעניס.** של גשמים: **ובצעמדוס.** ארבעה ימים בכל שנת שאנשי משמר ישראל מתכנסין צערינן ומתענין וקורין צמעשה זבאשית כדאמרין זמנ' תענית (דף כו.) והתם מקשינן ותעניות ומעמדות מי אית זכו מוסף ומשנינן הכי קאמר כהנים נושאין את כפיהן כל זמן שמתפללין ואפי' זמנחה לפי ששלשה פרקים הללו תעניות הם ואין שכרות זמנחה אכל שאר ימות השנה אין נשיאות כפיס זמנחה ויש מהן ארבע פעמים ציוס: **לזוסא יסירסא.** מתפלל שבע כשאר התפלות: **ושמואל אמר מה אנו ומה חיינו.** אומר ואינו מתפלל: **אור יום הכפורים.** ליל יום הכפורים: **וחוסס ציודיו.** גרס בתוספתא אינו חותם מקדש ישראל אלא האל הסולחן וחכמים אומרים כל מקום שזקוק לשבע אף בשאר התפלות אם ראה לחתום ציודיו חותם כן שמעתי אצל לא גרס לה בתוספתא^[א] הכי אלא וחכמים אומרים מתפלל שבע ואם ראה לחתום ציודיו חותם ואנעילה קיימי קתני מיהם נעילה מתפלל שבע ומתודה תיובתא דשמואל תיובתא: **נחיס קמיה דרבה.** צנעילה ולשון נעילה פליגי ^(ב) אמוראי בצרכו' ירושלמי^[א] חד אמר נעילת שערי שמים וחד אמר נעילת שערי עזרה: **וכיון דצלי.** משחשיה מו לא לך לריך: **והא אמר רב.** זמנ' זכרות^[א] תפלת ערבית רשות ומאי פוטרת דקאמר: **לדברי האומר חובה קאמר.** דזו פוטרתה: **מיסינני וכו'.** קתני נעילה וקמני ערבית: **שבע מעין שמונה עשרה.** ג' ראשונות וג' אחרונות כתיקנן ואומר בצינוו בצלמנע שיס זה מעין שלש עשרה זכרות והיא תפלה קלרה שמקינן לעוצרי דרכים ולמנזא יוה"כ המירו לללאת זה מפני הטורח: תנאי

תפלת ערבית רשות. תימה מה בכן [מ"ן] אין לו לזטלה זחנס כמו שדכתי רגיל לפשע בפ"ק דשנת (ט, ב.) אלא אם כן דוחקתו שום מנזא עוברת או שרא המייניה לאכול דמו לא מטרחינן עליה, מדע שהי יעקב אזינו מקנה, וגם [היא] כנגד הקטרת אזרים ופדרים שכן כל הילה דלאמרין בפרק תפלת השחר (בבבא סד, ב.) וכמו שכן לא מעבדי כפרה [א]יני נמי מנזא בעלגתא יס יב, וא"כ שפיר קאמר הכא דפוטרתא אף לדברי האומר רשות כיון שצריך להתפלל. ואומר רכיעו דהכא נמי אינו צריך להתפלל שהי יס לו לעסוק בתקון לריי סעודה למולאי יום הכפורים שהוא יום טוב דלאמרין במדרש [קרי' ט, ט.] שנת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך. וכמו שפירשנו שאין לו לזטל תפלת ערבית זחנס כן משמע דירושלמי בפרק תפלת השחר [ה"א] דקאמר למ"ד תפלת ערבית חובה אין תפלת נעילה פוטרת אותה למ"ד רשות פוטרת, משמע על זלל כלום לא יפסור, ואפי' שאחול על תלמוד שלנו ככאן, אין לנו להכחישו כמה

מסורת הש"ס

(א) [ז"ל זר', ב.] (ג) ר"ה יז. מנחה כח. לעיל כג., (ג) [מסופי' פי"ד ה"יג,] (ד) [בבבא סד דף ח,] (ה) [בבבא סד דף ח,] (ו) גיר' רי"ף ור"ש אמר רב המדוי לא שנו וכו' ואמר רב המדוי הוי קאימנא וכו' אמר ש"מ עיקר יודיו מעמוד הוא, (ז) תענית כו., (ח) פסחי' ג. מדה ח., (ט) [עין מהרש"א ח,] (י) [בבב"ק דף רכח. וכן זבאש' סימן כ' חלמא בטקח' חתרת], (כ) זכרות כו., (ל) [פסחוס ג. חו,] (ם) [פי"ד ה"ד], (פ) [פי"ד חו,] (צ) [דף סו: לפי גיר' פ"א הנדפס שם בלז גאליון,] (ק) [ז"ל ובה"ג,] (ק) [דף ט: וסס,]

סמל של מוסף רש"י

הנהגות הב"ח

(א) גמ' רישא הוי אמר ש"מ צעי לתעבד וכו' ולגמור אורייתא (בבבא סד דף י"ב) כ"א אדחיה ולא נדחיינ וכן משמע מפירש"י: (ב) שם נעילה מתפלל שבע ומתודה יום הכפורים עם חשיכה מתפלל כו' לזיל ויציית דרב תנן דמניא נמחק: (ג) שם וצמניה. רב נתן אבובי דרוב הונא זבירי דרב ברת קמיה דרב פפא פתח בואהא בחרתנו וסיים כמה אנו ושבחיה אמר רב אחא ברביא דרבא ויחיד אומרה אחר תפלת: (ד) רש"י ד"ה נחיס כו' פליגי בה דאמוראי:

סמל של מוסף רש"י

הנהגות הגר"א

[א] גמ' תנאי היא דמניא יוה"כ"ס עם חשיכה מתפלל שבע ומתודה חל"מ:

סמל של מוסף רש"י

הנהגות מהר"ב רבנשבורג

[א] גמרא תנאי היא דמניא. לריך להיוט ותו תנאל ונשי' [ר"ס]:

סמל של מוסף רש"י

הנהגות מהר"י

לנדא
[א] גמ' זמנחה מתפלל שבע ומתודה (דמניא) [יוה"כ] כו' לזיל ועי' מהרש"א דלגליסתו קשה הייט נעילה הייט יוה"כ ע"מ:]

סמל של מוסף רש"י

תום ישינים

וחכמים אומרים צריך שיתוודה קודם אבילה כו'. וכתוספתא [פ"ד] גרסינן יתודה אחר אכילה ושמיהא ואע"ג שהתוודה קודם אכילה ושמיהא יתודה ערבית כו'. ודיו יתירא זה לא מליט אותו בתלמוד ושמא טעות סופר הוא לשם. וכזה' הגירסא כן אצל אמרו חכמים מתודה קודם אכילה ושמיהא אכלה ושמיהא יתודה ערבית כו'. ואע"פ שהתוודה קודם אכילה ושמיהא יתודה אחר אכילה ושמיהא שמתוודה ערבית כו'. ומלאה כי הגי' שם היא בשינוי וז"ע בלחזרות. וסיים בבמה אנו. והיינו תפילת אלה נתון די לפוטשים, וכן אלו טגיסין. והאמר רב

תפלת ערבית רשות. תימה מה בכן [מ"ן] אין לו לזטלה זחנס כמו שדכתי רגיל לפשע בפ"ק דשנת (ט, ב.) אלא אם כן דוחקתו שום מנזא עוברת או שרא המייניה לאכול דמו לא מטרחינן עליה, מדע שהי יעקב אזינו מקנה, וגם [היא] כנגד הקטרת אזרים ופדרים שכן כל הילה דלאמרין בפרק תפלת השחר (בבבא סד, ב.) וכמו שכן לא מעבדי כפרה [א]יני נמי מנזא בעלגתא יס יב, וא"כ שפיר קאמר הכא דפוטרתא אף לדברי האומר רשות כיון שצריך להתפלל. ואומר רכיעו דהכא נמי אינו צריך להתפלל שהי יס לו לעסוק בתקון לריי סעודה למולאי יום הכפורים שהוא יום טוב דלאמרין במדרש [קרי' ט, ט.] שנת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך. וכמו שפירשנו שאין לו לזטל תפלת ערבית זחנס כן משמע דירושלמי בפרק תפלת השחר [ה"א] דקאמר למ"ד תפלת ערבית חובה אין תפלת נעילה פוטרת אותה למ"ד רשות פוטרת, משמע על זלל כלום לא יפסור, ואפי' שאחול על תלמוד שלנו ככאן, אין לנו להכחישו כמה

ומתודה בנעילה מתפלל שבע ומתודה ^(ג) ^(א) ^(כ) תנאי היא א' דתנאי יום הכפורים עם חשיכה מתפלל שבע ומתודה ב' במנחה מתפלל שבע ויובתא עולא בר רב נחית קמיה דרבא פתח באהא בחרתנו וסיים כמה אנו ושבחיה. כי האי תנא דאמר אם בא לחתום ביודיו חותם ויחיד אומרה אחר תפלתו. אמר רב תפלה נעילה פוטרת של ערבית לדברי האומר תפלה ערבית חובה, מאי טעמא צלותא ויתרא היא, וכיון דצלי תוב לא צריך לצלוי תפילת ערבית. ומתובנין עליה אור של יום הכפורים מתפלל שבע ומתודה וכן בשחרית וכן במוסף וכן במנחה וכן בנעילה מתפלל שבע ומתודה בערבית מתפלל שבע מעין שמונה עשרה,